

<https://doi.org/10.36007/4973.2024.203>

DUNASZERDAHELY KÉTNYELVŰSÉGE

Szabolcs SIMON¹

Abstract

The aim of the research on which our paper is based is to create a „map” of the bilingualism of Dunajská Streda. Two autochthonous nationalities live in the city, which has a Hungarian majority. The research is rooted in a fieldwork made by the method of questionnaire survey, and examines socio-linguistic, sociological and socio-psychological variables. An important viewpoint of the research is to define the nationality and the first language of the informants, since the aim of the project is to make a diagnosis on the orientations and opinions of them, and to make clear their attitude to the bilingualism, national autodefiniton and the assimilative tendencies of the settlement.

Keywords

ethnic komposition, bilingualism, informants, sociolinguistic survey, Hungarian speaker's community in Slovakia, linguistic and sociolinguistic variable

BEVEZETÉS²

Dolgozatunk tárgya Dunaszerdahely város kétnyelvűségének bemutatása, mind a magyar, mind a szlovák nemzetiségűek/anyanyelvűek szempontjából. A tanulmány első részében bemutatjuk a várost, a vizsgálat módszerét és az adatközlőket. Felmérésünkben a nyelvhasználat különféle kérdéseivel foglalkozunk; képet nyújtunk az adatközlők anyanyelvi és másodnyelvi ismereteiről, a magyar és a szlovák nyelv használatának elterjedtségéről a közéleti és a családi nyelvhasználatban (vö. Lampl 2011), az adatközlők idegen nyelvi ismereteiről és egyebekről. A kutatás eredményeit statisztikai adatokkal illusztráljuk, és a jobb áttekinthetőség céljából táblázatokban is bemutatjuk.

1. Néhány adat Dunaszerdahely városáról és történelméről

Dunaszerdahely (szlovákul *Dunajská Streda*, németül *Niedermarkt*, héberül יְלִדָּה) magyar többségű város Szlovákiában, a Nagyszombati kerület Dunaszerdahelyi járásának székhelye, a Csallóköz központja. Pozsonytól 48 km-re délkeletre, a Csallóköz szívében fekszik.

A mai város területe több korábbi településből jött létre. Ezek: Szerdahely, Bazsótejed, Csótfalva, Előtejed vagy Kistejed, Enyed, Lidértejed, Nemesszeg, Ollétejed (Mliečany), Pódafa Zöldfásor része, Pódatejed egy része, Pókatelek, Rény, Sikabony (Malé Blahovo), Sóssziget, Újfalu.

---

¹ Simon Szabolcs, PhD. Selye János Egyetem Tanárképző Kar, Komárom, simons@ujjs.sk

² A tanulmány a Fórum Kisebbségkutató Intézet keretében működő Gamma Nyelvi Iroda támogatásával és a Dél-Szlovákia kétnyelvűsége, különös tekintettel néhány választott település helyi önkormányzatának kétnyelvűségére c. projekt (Fond na podporu kultúry národnostných menšín, 21-170-00334) keretében készült a komáromi Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén.

A második világháborúban a német megszállás idején (1944 júniusában) a város lakosságának közel felét alkotó zsidó közösséget (mintegy háromezer fő) elhurcolták.

1960-ban ismét várossá nyilvánították, ekkor csatolták ismét hozzá az addig különálló Sikabony települést is (1939-ben már egyszer összevonták). A város a közel 120 ezer lelket számláló Dunaszerdahelyi járás legjelentősebb kulturális, közigazgatási és gazdasági központja. Pozsony közelségének köszönhetően (mindössze 37 km) igen dinamikusan fejlődik. Forrás: [Dunaszerdahely – Wikipédia \(wikipedia.org\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Dunaszerdahely)

1.1. Dunaszerdahely város demográfiai adatairól

2011-ben 22 477 lakosából 16 752 magyar és 4 373 szlovák volt. Anyanyelvi adatok szerint: 17 813 magyar, 3 343 szlovák, 488 cigány, 607 fő nem válaszolt.

2021-ben 23 044 lakosából 16 577 (+579) magyar, 4 386 (+438) szlovák, 87 (+399) cigány, 4 (+7) ruszin, 331 (+35) egyéb és 1 659 ismeretlen nemzetiségű volt. Forrás: [Dunaszerdahely – Wikipédia \(wikipedia.org\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Dunaszerdahely)

2. A felmérés módszere, az adatközlők bemutatása

A terepmunka során az volt a célunk, hogy legalább 40 magyar nyelven és 40 szlovák nyelven kitöltött kérdőívet gyűjtsünk fel. Az adatközlőket a terepmunkások elsősorban saját ismeretési körükből választották ki, magyar, illetve szlovák nemzetiségű személyeket egyaránt. Ezenkívül véletlen mintavétellel kérdeztük le az adatközlőket a kutatáshoz készült kérdőívvel. Az adatközlők a kétféle, magyar és szlovák nyelvű kérdőív közül választhattak. A kutatás során az volt a cél, hogy a felmérésben – lehetőség szerint – nők és férfiak egyaránt vegyenek részt, hasonló arányban, illetve, a fiatal, középkorú és idősebb korcsoport is képviselve legyen a mintában, lehetőség szerint szintén arányosan. Ezenkívül szempont volt még az is, hogy iskolázottság szerint is rétegzett legyen a minta; vagyis felső-, közép- és alacsony iskolázottsággal rendelkező személyek is legyenek benne. A 40 magyar és 40 szlovák nyelven kitöltött kérdőív által felgyűjtött adatok nem tekinthetők reprezentatívnak.

A kérdőív 29 kérdést tartalmaz, magyar és szlovák nyelvű változatban készült el. A kétféle változat teljes mértékben megegyezik egymással. A kérdőív magyar változatában a legtöbb kérdés, természetesen, a magyar – mint az adatközlők feltételezett első nyelve – használatára vonatkozott; a szlovák változatban pedig hasonló módon a szlovákra. Feltételeztük ugyanis, hogy a magyar kérdőíveket főleg magyar anyanyelvű adatközlők választják, míg a szlovák változatot főleg szlovák anyanyelvűek.

2.1. A kutatási minta

A kérdőíveket összesen 80 személy töltötte ki, ebből 41 nő és 39 férfi. A magyar kérdőívet kitöltők közül 24 nő és 16 férfi, a szlovák kérdőívet kitöltők közül 17 nő és 23 férfi.

A magyar kérdőívet kitöltő adatközlők állandó lakhelye: 26 Dunaszerdahely (Dunajská Streda), 7 Felsőpatony (Horná Potôň), 2 Királyfiakarcsa (Kráľovičové Kračany), 1–1 Nagymegyér (Veľký Meder), Etrekarcsa (Etreho Kračany), Nagyudvarnok (Veľké Dvorníky), Albár (Dolný Bar), Nyékvárkony (Vrakúň).

A szlovák adatközlők állandó lakhelye: 32 Dunaszerdahelyi járás, 5 Komáromi járás, 2 Érsekújvári járás, 1 Sellyei járás. A járás megjelölésén kívül egyik esetben sincs falu/város pontosan megnevezve.

Adatközlők	Férfiak	%	Nők	%	Σ	%
Magyar kérdőívet választó adatközlők	16	40%	24	60%	40	100%
Szlovák kérdőívet választó adatközlők	23	57,5%	17	42,5%	40	100%

1. táblázat: *Az adatközlők nemek szerinti megoszlása*

Kutatásunkban alapvetően három korosztályt jelöltünk meg célcsoportként. Az alábbi 3. táblázatban láthatjuk, hogy mind a „magyar” mind a „szlovák” válaszadók körében képviselve volt a fiatal, a középkorú és az idősebb korosztály is. Némiképp meglepő, hogy a szlovák kérdőívet kitöltők körében túlnyomó többségben fiatalok vannak, 29 (72,5%) adatközlő. A magyar kérdőívet is főként fiatalok töltötték ki 19 (47,5%), azonban ez az aránytalanság nem annyira jelentős, mint a másik csoportban. Az adatok azt is mutatják, hogy a fiatalok inkább a szlovák nyelvű kérdőívet választották, függetlenül az anyanyelvüktől. Ez a körülmény a szlovák nyelv magasabb presztízsére enged következtetni.

Életkor	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
15 – 34	19	47,5%	29	72,5%	19	47,5%
35 – 54	13	32,5%	10	25%	13	32,5%
55 – 65+	8	20%	1	2,5%	8	20%
Σ	40	100%	40	100%	40	100%

2. táblázat: *Az adatközlők életkor szerinti megoszlásban*

2.2. Az adatközlők iskolai végzettsége

A 4. táblázatban láthatjuk, hogy a magyar és a szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők többsége középfokú végzettséggel rendelkezik. A magyar kérdőívet kitöltő adatközlők körében többen rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, mint szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők körében. Kissé meglepő adat, hogy felsőfokú végzettséggel több magyar kérdőívet kitöltő adatközlő rendelkezik, mint szlovák nyelvűt kitöltő; arányuk 18:11 (45,0% : 27,5%). Ismeretes azonban, hogy országos viszonylatban fordított a helyzet.

Iskolai végzettség	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
alapfokú	2	5%	2	5%	4	5,0%
középfokú	20	50%	27	67,5%	47	58,8%
felsőfokú	18	45%	11	27,5%	29	36,3%
Σ	40	100%	40	100%	80	100%

3. táblázat: *Az adatközlők iskolai végzettség szerinti megoszlásban*

2.3. Az adatközlő nemzetisége

Az 5. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők valamennyien magyar nemzetiségűnek vallották magukat, a szlovák kérdőívet kitöltők közül viszont 15-en (37,5%) magyar nemzetiségűnek vallották magukat. Ugyanakkor minden adatközlő feltüntette a nemzetiségi hovatartozását.

Az eredmények azt tükrözik, hogy a nemzetiségi hovatartozás és az első nyelv (anya-nyelv) kategóriái nem esnek egybe Dunaszerdahely esetében sem (lásd még a 6. táblázatban; vö. Bauko 2015, Mrva–Szilvássy 2011, Pusztay 2017). Az a tény, hogy szlovák nyelvű kérdőívet választott 15 magyar nemzetiségű adatközlő, arra enged következtetni, hogy a csoportba tartozó személyek szlovák nyelvbéli kompetenciái fejlettebbek, mint a magyarbeliek. Valószínű, hogy szüleik, családtagjaik révén magyar nemzetiségű, azonban szlovák domináns nyelvű egyénekről lehet szó, ill. vegyes házasságból származókról. Az sem zárható ki, hogy magyar szülőktől származnak ezek az adatközlők, nemzetiségük tekintetében azonban inkább szlovák attitűddel rendelkeznek. Ezzel összefüggésben szintén feltételezhető, hogy a csoport tagjai, még inkább azok leszármazottai, hajlamosabbak az asszimilációra (vö. Kiss Zita 2018, Sorbán 2014, Tóth 2019). Ebben bizonyára a többségi szlovák nyelven történt iskolai oktatásnak is szerepe van.

Az adatközlő nemzetisége	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
Magyar	40	100%	15	37,5%	55	68,8%
Szlovák	0	0%	25	62,5%	25	31,3%
Σ	40	100%	40	100%	80	100%

4. táblázat: Az adatközlők nemzetiség szerinti megoszlásban

Az negyedik táblázatban a 80 adatközlő adatait vettük figyelembe, amelyből láthatjuk, hogy adatközlőinknek több mint a fele, 55 (68,8%-a) magyar nemzetiségű, 25 (31,3%-a) pedig szlovák nemzetiségű. A magyar kérdőívet kitöltők 100%-ban magyar nemzetiségűnek vallják magát. A szlovák kérdőívet kitöltők adatközlők közül 15 (37,5%) magyar, 25 (62,5%) pedig szlovák nemzetiségű. A fenti adatok tovább erősítik azt a feltételezést, hogy a fiatalok körében a szlovák nyelvnek nagy presztízse van.

2.4. Az adatközlők anyanyelve³

A magyar nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők közül mind a 40-en (100%) magyar nemzetiségűek és magyar anyanyelvűek is. Ugyanakkor a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők közül 15-en (37,5%) magyar nemzetiségűek és ugyanannyian, 15-en, magyar anyanyelvűek (37,5%) is. 25-en (62,5%) pedig szlovák anyanyelvűek és ugyanannyian szlovák nemzetiségűek.

Első nyelv (anyanyelv)	Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	%	Σ	%
magyar	40	100%	15	37,5%	55	68,8%
szlovák	0	0%	25	62,5%	25	31,3%
Σ	40	100%	40	100%	80	100%

5. táblázat: A magyar és szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők anyanyelv szerinti bontásba

³ A szlovákiai magyarok kódkészletéhez, nyelvhasználati problémáikhoz vö. pl. Lanstyák 2018, Misad 2019, Simon 2010, 2017, Szarka 2009.

Az összes 80 adatközlőből 55 (68,8%) adatközlő magyar anyanyelvű, 25 (31,3%) pedig szlovák. Ezek az adatok megegyeznek a nemzetiség megvallására vonatkozó adatokkal, vagyis 55 adatközlő magyar nemzetiségűnek, 25 szlováknak vallotta magát. A fenti adatokból kitűnik, hogy a magukat magyar első nyelvűnek (anyanyelvűnek) vallók száma ugyanakkora, mint a magukat magyar nemzetiségűnek vallóké.

Ez az adat kissé ellentétben áll az elvárásainkkal. A szlovákiai magyarok körében az anyanyelvi hovatartozás szoros kapcsolatban áll a nemzetiségi hovatartozással, ugyanakkor a kettő nem esik egybe. Az utóbbi, 2021-es népszámlálási adatok szerint a Szlovákiában élő személyek 7,75%-a magyar identitásúnak jelölte meg magát a nemzetiségre vonatkozó első kérdésnél. Az állampolgárok 8,5%-ának pedig magyar az anyanyelve (462 175 személy) (vö. Czímer 2022b). A jelen esetben azonban az említett két kategória teljesen átfedődik.

2.5. A köznyelv, standard, nemstandard és a nyelvjárás fogalmához

A *standard*, vagy *sztenderd* fogalmát mint szociolingvisztikai terminust Kontra Miklós (Kontra 2006: 578–579) a következőképpen határozza meg⁴:

„A standard magyar az a dialektus, amelyet az írott szövegekben többnyire használnak, amelyet a művelt magyar beszélők beszélnek, és amelyet a magyarul tanuló idegen ajkúaknak tanítanak. E változat szókincsét és nyelvtanát szótárakban, ill. nyelvtanokban kodifikálják. Vagyis ez a kodifikált norma. Nem azonos azzal, amit a magyar nyelvészek a szakirodalom zömében irodalmi nyelvnek vagy köznyelvnek neveznek [...]”

Hasonló megfogalmazás olvasható Peter Trudgilltől is, aki szerint egyetlen kiválasztott kiejtésváltozat, amely ehhez a dialektushoz, vagyis nyelvváltozathoz társulna, nem létezik, de szókincsét és nyelvtanát szótárakban kodifikálták. A standard/sztenderd magyar több kutató véleménye szerint *többközpontú sztenderd*, amelyhez több, egymástól valamelyest különböző standard nyelvváltozat tartozik, így a Szlovákiában, Vajdaságban, Erdélyben, Kárpátalján beszélt standard. Az összes többi nyelvváltozat – így a nyelvjárásoké is – gyűjtőneve *nemstandard/nemsztenderd magyar* (vö. Trudgill 1997: 77).

2.6. A helyi nyelvjárás

A kutatópont a közép-dunántúli–kisalföldi nyelvjárasi régióba (vö. Menyhárt–Presinszky–Sándor 2009: 125–127), ezen belül a csallóközi–szigetközi nyelvjárás csoportba tartozik. Ennek „területe jól körülhatárolható: a Csallóköz (kivéve annak északnyugati sarka, mely a Szenc környéki nyelvjárászigethez tartozik) és a Mátyusföld Vágtól nyugatra eső része alkotja (vö. Kálmán 1966: 71–72.) A terület egységessége mellett a nyelvjárás csoportot a nyelvi egységesség is jellemzi (vö. Imre 1971: 348)” (Menyhárt–Presinszky–Sándor 2009: 125; Presinszky 2011: 202).

2.7. Az adatközlők hozzátartozóinak anyanyelve

A magyar nyelvű kérdőívet választó adatközlők hozzátartozói túlnyomó többségben magyar anyanyelvűek. Az apák esetében 92,5%-ban, az anyák esetében 97,5%-ban (vö. a 7. táblázatban).

A szlovák nyelvű kérdőívet választó adatközlők hozzátartozóinak jelentős része szintén magyar anyanyelvű; az apák közül 13 (32,5%), az anyák közül 24 (60,0%). Noha a szlovák kérdőívet kitöltők szüleinek jelentős része magyar anyanyelvű, gyermekeiknek, az adatközlők-

⁴ A *standard/sztenderd* értelmezéséhez vö. még Lanstyák 2018, Tolcsvai 2016.

nek már jóval több, mint a fele 25 (62,55%) szlovák anyanyelvű, ill. a másik részének 15 (37,5%) is domináns nyelve lehet a szlovák. Valószínűsíthető, hogy ők szlovák tannyelvű iskolában folytatták tanulmányaikat. Az érdekeség kedvéért jegyezzük meg, hogy anyai ágon a nagyszülőknek – nagymama 25 (62,5%), nagypapa 23 (57,5%) – magyar (volt) az anyanyelve (vö. a 8. táblázatban).

2.7.1. Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők válaszai

Hozzá tartozó	Szlovák anyanyelvű	%	Magyar anyanyelvű	%	Egyéb	%	Σ	%
Apa	3	7,5	37	92,5	0	0	40	100
Anya	1	2,5	39	97,5	0	0	40	100
Nagyapa (apai ág)	4	10	36	90	0	0	40	100
Nagyanya (apai ág)	4	10	36	90	0	0	40	100
Nagyapa (anyai ág)	1	2,5	39	97,5	0	0	40	100
Nagyanya (anyai ág)	1	2,5	39	97,5	0	0	40	100

6. táblázat: A magyar kérdőívet kitöltők hozzátartozóinak anyanyelve

2.7.2. Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők válaszai

Hozzá tartozó	Szlovák nyelv	%	Magyar nyelv	%	Egyéb nyelv	%	Nincs válasz	%	Σ	%
Apa	27	67,5	13	32,5	0	0	0	0	40	100
Anya	16	40	24	60	0	0	0	0	40	100
Nagyapa (apai ág)	23	57,5	17	42,5	0	0	0	0	40	100
Nagyanya (apai ág)	23	57,5	16	40	0	0	1	2,5	40	100
Nagyapa (anyai ág)	17	42,5	23	57,5	0	0	0	0	40	100
Nagyanya (anyai ág)	15	37,5	25	62,5	0	0	0	0	40	100

7. táblázat: A szlovák kérdőívet kitöltők hozzátartozóinak anyanyelve

3. A felmérés adatainak bemutatása

3.1. A válaszadók nyelvtudásának szintje

Felmérésünkben fontosnak tartottuk megvizsgálni azt a kérdést, hogy milyen a magyar és a szlovák köznyelv és a helyi nyelvjárások ismeretének szintje az adatközlők körében, önbevallásuk alapján (vö. Tóth 2020). Az erre vonatkozó adatokat az alábbi 8. és a 9. táblázat tartalmazza.

3.1.1. Magyar kérdőívet kitöltők – magyar nyelv ismeretének szintje

nyelv- változat/ tudásszint	egyáltalán nem tudom						közép- érték		tökéletesen tudom						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Magyar köznyelv	0	0	0	0	0	0	2	5	7	17,5	14	35	17	42,5	0	0	40	100
Nyelvjárás	5	12,5	1	2,5	2	5	9	22,5	9	22,5	7	17,5	5	12,5	2	5	40	100

8. táblázat: Magyar kérdőívet kitöltők magyar nyelv ismeretének szintje

Az adatközlők önbevallásán alapuló adatok szerint a magyar kérdőívet kitöltők többsége magas szinten ismeri és használja mind a magyar köznyelvet, mind a helyi nyelvjárást. Tudja (5–7. szint) 38 (95,0%) adatközlő a magyar köznyelvet. Ketten (5%) közepesen tudják, és 0 (0,0%) azoknak az aránya, akik nem ismerik ezt a nyelvváltozatot. A nyelvjárás esetében hasonló adatokat kaptunk, 21-en (52,5%) a „tudom” (5–7. szint) választ jelölték meg. A számunkra ismert nyelvjárásokat a következőképpen nevezték meg: csallóközi (15 adatközlő, 37,5%), dunaszerdahelyi (7 adatközlő, 17,5%), dunántúli (3 adatközlő, 7,5%), palóc (3 adatközlő, 7,5%), nyugat-szlovák (1 adatközlő, 2,5%), dél-szlovák (1 adatközlő, 2,5%). 9 (22,5%) adatközlő közepesnek értékelte tudását, és 8-an (20%) vélekedtek úgy, hogy nem tudják (1–3. szint) a nyelvjárást. Az adatokból az is kitűnik, hogy az adatközlők köznyelvbéli kompetenciái sokkal jobbak, mint a nyelvjárásbeli. A köznyelvet tudja (5–7. szint) 38 (95,0%), a nyelvjárást pedig 21 (52,5%) adatközlő.

3.1.2. Szlovák kérdőívet kitöltők – szlovák nyelv ismeretének szintje

nyelv- változat	egyáltalán nem tudom						közép- érték		tökéletesen tudom						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Szlovák köznyelv	0	0	0	0	1	2,5	0	0	9	22,5	17	42,5	13	32,5	0	0	40	100
Nyelvjárás	13	32,5	8	20	8	20	4	10	4	10	2	5	1	2,5	0	0	40	100

9. táblázat: A szlovák nyelvtudás szintje az adatközlők önbevallása alapján (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)

Az adatközlők önbevallásán alapuló adatok szerint a szlovák kérdőívet kitöltők közül 13 (32,5%) a legmagasabb szinten ismeri és használja a szlovák köznyelvet; a helyi szlovák nyelvjárást ugyanakkor csak 1 (2,5%). A *tökéletesen tudom* (7. szint) lehetőséget választó adatközlőkhöz képest a kisebb mértékű tudást (6. szint) jelölte meg 17 (42,5%) adatközlő a köznyelv esetében. A helyi nyelvjárás esetében ez az érték szintén jóval kevesebb, 2 (5,0%) adatközlőnél tapasztalható. Az adatokból az is kitűnik, hogy az adatközlők köznyelvbéli ismeretei sokkal jobbak, mint a nyelvjárásbeli. A köznyelvet tökéletesen tudja (5–7. szint) 39 adatközlő (97,5%), a nyelvjárást pedig 7 (17,5%) adatközlő. A legtöbb adatközlő a „dunaszerdahelyi” (12 adatközlő, 30%) és a „pozsonyi” (8 adatközlő, 20%) nyelvjárást tüntette fel mint számára ismertet. Felmerülnek még 1–1 adatközlőknél a kelet-szlovák (východoslovenské nárečie), nyugat-szlovák (západoslovenské nárečie), az erdőhádi (záhorské nárečie; ez a nyugat-szlovák nyelvjárás egyik főbb nyelvjárási területe), a nagyszombati

(trnavské nářečie; a nyugat-szlovák nyelvjárás egyik fő nyelvjárasi területe) nyelvjárások. A szlovák nyelvjárások szintén jóval kevésbé ismertek az adatközlők körében. A tapasztalható különbség jóval nagyobb, mint ugyanezen magyar nyelvváltozatok esetében. A dunaszerdahelyi adatok azt mutatják, hogy a nyelvjárások nincsenek túlságosan elterjedve a térségben.

3.2. Az adatközlők nem elsőnyelvi ismeretének szintje, önbevallás alapján

A magyar és a szlovák köznyelv és a helyi nyelvjárások ismeretének szintjén kívül felmérésünk arra is kiterjedt, hogy milyen idegen nyelve(ke)t tudnak az adatközlők és milyen szinten beszélnek az(oka)t. A magyar kérdőívet kitöltők az anyanyelvük és a szlovák másodnyelvük mellett az angol nyelvet használják. Angolul a 40-ből 3 adatközlő kiválóan (7-es szint) beszél, némi meglepetésre, csehül, németül például viszont ilyen szinten egyetlen adatközlő sem (vö. a 12. táblázatban).

nyelv- haszná- lat	egyáltalán nem tudom						közép- érték		tökéletesen tudom						nem választott		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Angol nyelv	7	17,5	3	7,5	5	12,5	4	10	9	22,5	7	17,5	3	7,5	2	5	40	100
Magyar nyelv	1	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	37	92,5	40	100
Szlovák nyelv	1	2,5	1	2,5	2	5	9	22,5	13	32,5	11	27,5	3	7,5	0	0	40	100
Német	5	12,5	4	10	13	32,5	6	15	7	17,5	1	2,5	0	0	4	10	40	100
Francia	30	75	3	7,5	2	5	1	2,5	0	0	0	0	0	0	4	10	40	100
Spanyol	30	75	3	7,5	1	2,5	2	5	0	0	0	0	0	0	4	10	40	100
Orosz	24	60	3	7,5	6	15	2	5	1	2,5	1	2,5	0	0	3	7,5	40	100
Lengyel	29	72,5	2	5	1	2,5	2	5	0	0	1	2,5	0	0	5	12,5	40	100
Cseh	9	22,5	6	15	7	17,5	5	12,5	8	20	1	2,5	0	0	4	10	40	100
Egyéb	15	37,5	0	0	2	5	1	2,5	1	2,5	0	0	0	0	21	52,5	40	100

10. táblázat: Az adatközlők nem elsőnyelvi ismeretének szintje, magyar kérdőívet kitöltők

Megjegyzés: 2 adatközlő egyéb nyelv használatát is megjelölte: egyik a horvát, a másik adatközlő az olasz nyelvet használja.

A szlovák kérdőívet kitöltők a szlovák mellett kiváló nyelvismerettel (7-es szint) rendelkeznek a magyarból (14-en; 35,0%) a csehből (4-en; 10,0%), az angolból (5-en; 12,5%), a németből (1), a spanyolból (1). Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a „szlovák” csoport különféle nyelvekből való ismeretei fejlettebbek és színesebb képet mutatnak (vö. a 13 táblázatban).

nyelv- hasz- nálat	egyáltalán nem tudom						közép- érték		tökéletesen tudom						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Angol nyelv	1	2,5	1	2,5	8	20	8	20	6	15	11	27,5	5	12,5	0	0	40	100
Magyar nyelv	3	7,5	7	17,5	10	25	3	7,5	0	0	3	7,5	14	35	0	0	40	100
Szlovák nyelv	2	5	0	0	1	2,5	3	7,5	2	5	2	5	9	22,5	21	52,5	40	100
Német	7	17,5	11	27,5	6	15	6	15	8	20	1	2,5	1	2,5	0	0	40	100
Francia	27	67,5	8	20	1	2,5	3	7,5	0	0	1	2,5	0	0	0	0	40	100
Spanyol	28	70	7	17,5	3	7,5	0	0	1	2,5	0	0	1	2,5	0	0	40	100
Orosz	22	55	7	17,5	3	7,5	4	10	3	7,5	1	2,5	0	0	0	0	40	100
Lengyel	20	50	12	30	3	7,5	3	7,5	1	2,5	0	0	0	0	1	2,5	40	100
Cseh	1	2,5	3	7,5	1	2,5	8	20	13	32,5	10	25	4	10	0	0	40	100
Egyéb	23	57,5	1	2,5	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	14	35	40	100

11. táblázat: *Az adatközlők nem elsőnyelvi ismeretének szintje, szlovák kérdőívet kitöltők*
Megjegyzés: 1 adatközlő feltüntette az arab nyelvet, amelyet csak nagyon kis mértékben ismer (1. szint).

3.3. Családi környezetben megjelenő standard és nyelvjárás változatok

Felmérésünkben a családi kommunikációban megjelenő nyelvváltozatok (köznyelv, helyi nyelvjárás, egyéb) elterjedtségéről is képet kaptunk. Az ide vágó adatok összegzését az alábbi táblázatok tartalmazzák.

3.3.1. Milyen gyakran beszél magyar köz- és irodalmi nyelven családi környezetben – magyar kérdőívet kitöltő adatközlők válaszai

Magyar	soha						közép- érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	9	22,5	0	0	1	2,5	1	2,5	2	5	5	12,5	15	37,5	7	17,5	40	100
Nagyanya (apai)	7	17,5	0	0	0	0	4	10	1	2,5	5	12,5	16	40	7	17,5	40	100
Nagyapa (anyai)	5	12,5	0	0	2	5	2	5	2	5	4	10	18	45	7	17,5	40	100
Nagyanya (anyai)	5	12,5	0	0	1	2,5	4	10	0	0	4	10	19	47,5	7	17,5	40	100
Apa	6	15	0	0	1	2,5	1	2,5	5	12,5	3	7,5	21	52,5	3	7,5	40	100
Anya	3	7,5	1	2,5	1	2,5	2	5	0	0	8	20	25	62,5	0	0	40	100
Gyermeke	3	7,5	0	0	0	0	0	0	1	2,5	6	15	21	52,5	9	22,5	40	100

Párja	4	10	1	2,5	1	2,5	2	5	4	10	3	7,5	24	60	1	2,5	40	100
-------	---	----	---	-----	---	-----	---	---	---	----	---	-----	----	----	---	-----	----	-----

12. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar köznyelven családi környezetben a családtagjaival (magyar kérdőívet kitöltők)*

Magyar köznyelven az adatközlők több, mint a fele beszél családtagjaival. Az adatközlők válaszai arról tanúskodnak, hogy a magyar köznyelvet a leggyakrabban (7. szint) az édesanyjukkal 25 (62,5%), a párjukkal 24 (60,0%), a nagyanyjukkal (anyai ágon 19-en, 47,5%) való kommunikációban használják az adatközlők. A gyerekeikkel 21 (52,5%) és az apjukkal való kommunikáció adatai megegyeznek.

Inkább gyakran – nagyon gyakran (5–7. szint) 22 adatközlő (55,0% – nagyapával, apai ág), 22 adatközlő (55%, nagyanyával, apai ág), 24 adatközlő (60%, nagyapával, anyai ág), 23 adatközlő (57,5%, nagyanyával, anyai ág), 29 adatközlő (72,5%, apjával), 33 adatközlő (82,5%, anyjával), 28 adatközlő (70,0%, gyermekével), 31 adatközlő (77,5%, párjával) beszél családtagjaival. Megállapíthatjuk, hogy az adatközlők családi kommunikációjában erőteljesen jelen van a magyar köznyelv.

3.3.2. Milyen gyakran beszél magyar nyelvjárásban családi környezetben

Nyelvjárás	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem választott		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	17	42,5	3	7,5	2	5	4	10	4	10	3	7,5	0	0	7	17,5	40	100
Nagyanya (apai)	15	37,5	4	10	6	15	3	7,5	4	10	1	2,5	0	0	7	17,5	40	100
Nagyapa (anyai)	18	45	2	5	2	5	5	12,5	4	10	2	5	0	0	7	17,5	40	100
Nagyanya (anyai)	18	45	1	2,5	1	2,5	6	15	4	10	2	5	1	2,5	7	17,5	40	100
Apa	19	47,5	0	0	1	2,5	4	10	5	12,5	4	10	2	5	5	12,5	40	100
Anya	17	42,5	0	0	2	5	1	2,5	6	15	6	15	5	12,5	3	7,5	40	100
Gyermek	19	47,5	0	0	0	0	4	10	4	10	0	0	4	10	9	22,5	40	100
Párja	18	45	0	0	1	2,5	3	7,5	4	10	4	10	7	17,5	3	7,5	40	100

13. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar nyelvjárásban családi környezetben családtagjaival (magyar kérdőívet kitöltők)?*

A helyi magyar nyelvjárást a leggyakrabban (7. szint) a párjukkal 7 (17,5%), az édesanyjukkal 5 (12,5%) és a gyerekeikkel 4 (10,0%) való kommunikációban használják az adatközlők. Ez azt jelenti, hogy családi kommunikációjukban erőteljesen jelen van a helyi magyar nyelvjárás is, a köznyelv mellett. A köznyelv és a helyi nyelvjárás használatát összevetve azonban, az adatokból kitűnik, hogy a köznyelv szerepe jelentősebb a családi nyelvhasználatban, mint a nyelvjárásé. Nyelvjárásban az adatközlőknek kevesebb, mint a fele beszél (5–7.

szint) a családtagjaival (30–40%), a legtöbben az édesanyjukkal 17 (42,5%). Figyelemfelkeltő adat, hogy 9 adatközlő nem közölt adatot arról, hogy használja-e a nyelvjárást gyermekével.

3.3.3. Milyen gyakran beszél más nyelven, mint a magyar, családi környezetben

Más nyelv	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem választott		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	28	70	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	4	10	6	15	40	100
Nagyanya (apai)	30	75	1	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7,5	6	15	40	100
Nagyapa (anyai)	33	82,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	6	15	40	100
Nagyanya (anyai)	34	85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	5	12,5	40	100
Apa	32	80	1	2,5	2	5	0	0	0	0	0	0	3	7,5	2	5	40	100
Anya	36	90	1	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	1	2,5	40	100
Gyermeke	30	75	0	0	3	7,5	0	0	0	0	0	0	0	0	7	17,5	40	100
Párja	37	92,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	2	5	40	100

14. táblázat: Az adatközlők más nyelven mint a magyar, való kommunikációjának gyakorisága családi környezetben

Más nyelv mint a magyar használatával kapcsolatban 7 adatközlő tüntette fel a szlovák nyelvet, 1 adatközlő az angolt. Az adatok arra utalnak, hogy az illető adatközlők családjában két-/többnyelvű kommunikáció zajlik.

3.3.4. A magánérintkezésben megjelenő nyelvváltozatok elterjedtsége a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők körében

Szlovák	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem választott		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	10	25	3	7,5	2	5	1	2,5	1	2,5	4	10	19	47,5	0	0	40	100
Nagyanya (apai)	13	32,5	2	5	2	5	1	2,5	2	5	1	2,5	19	47,5	0	0	40	100
Nagyapa (anyai)	15	37,5	1	2,5	6	15	2	5	1	2,5	3	7,5	12	30	0	0	40	100
Nagyanya (anyai)	14	35	3	7,5	6	15	0	0	0	0	6	15	11	27,5	0	0	40	100
Apa	10	25	2	5	2	5	1	2,5	0	0	0	0	25	62,5	0	0	40	100
Anya	15	37,5	3	7,5	3	7,5	1	2,5	1	2,5	1	2,5	16	40	0	0	40	100
Gyermeke	13	32,5	0	0	3	7,5	1	2,5	4	10	2	5	11	27,5	6	15	40	100
Párja	13	32,5	3	7,5	3	7,5	0	0	3	7,5	7	17,5	11	27,5	0	0	40	100

15. táblázat: Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák köznyelven családi környezetben (szlovák kérdőívet kitöltők)

Az adatközlők válaszai szerint a szlovák köznyelvet használják családi környezetben. Inkább gyakran–nagyon gyakran (5–7. kategória) használják az apjukkal 25-en (62,5%) a párjukkal 22-en (55,0%), az anyjukkal 18-an (45,0%), a gyerekeikkel 17-en (42,5%) való kommunikációban.

Érdekes, hogy az *inkább nem, szinte soha, soha* (1–3. kategória) választ adók száma a nagyapáknál és a nagyanyáknál a legmagasabb. Az is beszédes adat, hogy a nagyszülőkkel való kommunikációban az adatközlők legalább 25,0%-a soha nem használja a szlovák köznyelvet, ugyanakkor 47,5%-uk nagyon gyakran használja. Szintén érdekes adat, hogy nem fordult elő nem válaszoló adatközlő a nagyszülőkkel való kommunikációra vonatkozólag. Megállapíthatjuk, hogy az adatközlők családi kommunikációjában jelen van a szlovák köznyelv, de a magyar csoporttal összehasonlítva jóval kisebb mértékben.

Nyelvjárás	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	26	65	7	17,5	3	7,5	1	2,5	1	2,5	1	2,5	1	2,5	0	0	40	100
Nagyanya (apai)	29	72,5	4	10	4	10	2	5	0	0	0	0	1	2,5	0	0	40	100
Nagyapa (anyai)	30	75	2	5	2	5	4	10	1	2,5	0	0	1	2,5	0	0	40	100
Nagyanya (anyai)	32	80	1	2,5	1	2,5	3	7,5	2	5	0	0	1	2,5	0	0	40	100
Apa	26	65	4	10	4	10	3	7,5	3	7,5	0	0	0	0	0	0	40	100
Anya	29	72,5	2	5	4	10	2	5	3	7,5	0	0	0	0	0	0	40	100
Gyermek	24	60	0	0	1	2,5	4	10	5	12,5	0	0	0	0	6	15	40	100
Párja	28	70	1	2,5	2	5	0	0	5	12,5	4	10	0	0	0	0	40	100

16. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák nyelvjárásban családi környezetben (szlovák kérdőívet kitöltők)*

Az adatközlők válaszai alapján megállapíthatjuk, hogy a helyi szlovák nyelvjárás viszonylag kis mértékben van jelen a családi kommunikációban. *Inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* (5–7. kategória) főleg az édesanyjukkal 3 (7,5%) adatközlő, a párjukkal 9 (24,4%) adatközlő és a gyerekeikkel 5 (12,5%) adatközlő, való kommunikációban jelenik meg. A csoportban ugyanakkor magas a „nem válaszolt” kategóriákba tartozók száma a gyerekekkel való kommunikációt illetően. Összességében az adatok azt mutatják, hogy a családi nyelvhasználatban jóval nagyobb szerepe van a helyi szlovák köznyelvnek, mint a dialektusnak.

3.3.5. Milyen gyakran beszél más nyelven, mint a szlovák családi környezetben

Más nyelv	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Nagyapa (apai)	25	62,5	1	2,5	1	2,5	1	2,5	0	0	6	15	6	15	0	0	40	100
Nagyanya (apai)	25	62,5	1	2,5	1	2,5	0	0	0	0	5	12,5	8	20	0	0	40	100
Nagyapa (anyai)	19	47,5	1	2,5	3	7,5	1	2,5	1	2,5	4	10	11	27,5	0	0	40	100
Nagyanya (anyai)	17	42,5	2	5	4	10	1	2,5	1	2,5	4	10	11	27,5	0	0	40	100
Apa	27	67,5	0	0	0	0	0	0	1	2,5	2	5	10	25	0	0	40	100
Anya	19	47,5	1	2,5	1	2,5	1	2,5	2	5	1	2,5	14	35	1	2,5	40	100
Gyermeke	16	40	3	7,5	2	5	0	0	4	10	0	0	11	27,5	4	10	40	100
Párja	21	52,5	1	2,5	1	2,5	3	7,5	0	0	2	5	11	27,5	1	2,5	40	100

17. táblázat: Az adatközlők más nyelven mint a szlovák való kommunikációjának gyakorisága családi környezetben

Más nyelv mint a szlovák használatával kapcsolatban 20 adatközlő tüntette fel, hogy (egy-egy családtagok társaságában a magyar nyelvet, 2 adatközlő a cseh, 1 pedig a német nyelvet is használja. Az adatok arra utalnak, hogy az összes adatközlő fele esetében kétnyelvű kommunikáció zajlik a családokban.

4. Az adatközlők által használt nyelvváltozatok az iskolában / munkahelyen és a közéletben

Kérdőívünk kérdéseinek egy részével a magyar köznyelv és a nyelvjárások, ill. a szlovák köznyelv és a szlovák nyelvjárások jelenlétét vizsgáltuk különféle nyilvános nyelvhasználati színtereken és a magánszférában. Az adatközlők választ adtak arra, hogy az iskolában/munkahelyen, barátokkal, ismerősökkel az utcán, az üzletben, a hivatalokban milyen nyelven/nyelvváltozatokon kommunikálnak (vö. Varga 2017, Vass 2013). Az eredményeket az alábbiakban ismertetjük.

4.1. Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők válaszai

Magyar köznyelv	soha						közép-érték		nagyon gyakran						összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	1	2,5	0	0	1	2,5	2	5	5	12,5	11	27,5	20	50	40	100
Barátaimmal	2	5	1	2,5	1	2,5	3	7,5	7	17,5	8	20	18	45	40	100

Az ismerőseim-mel az utcán	0	0	1	2,5	3	7,5	2	5	11	27,5	6	15	17	42,5	40	100
Az üzletekben	0	0	0	0	2	5	2	5	12	30	7	17,5	17	42,5	40	100
A hivatalokban	0	0	1	2,5	1	2,5	0	0	8	20	8	20	22	55	40	100

18. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar köznyelven az iskolában/munkahelyén, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)*

A kapott válaszok alapján megállapítható, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők magyar köznyelven kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. Ezt a változatot természetes módon nagymértékben használják; *inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* (5–7. szint) az iskolában, ill. a munkahelyen 36 (90,0%) adatközlő, a barátokkal való kommunikációban 33 (82,5%) adatközlő, az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán 34 (85,0%) adatközlő, az üzletben 36 (90,0%) adatközlő, valamint a hivatalokban is 38 (90,0%) adatközlő. Ez utóbbi szintéren hasonlóan gyakran mint az egyéb nyilvános szintereken. Az eredmények – más kutatópontokkal ellentétben – azt mutatják, hogy nem csökken a magyar nyelv jelenléte, ahogy haladunk a magán szférától a közéleti felé.

Nyelvjárás	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem választott		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	16	40	4	10	3	7,5	5	12,5	1	2,5	4	10	2	5	5	12,5	40	100
Barátaimmal	14	35	1	2,5	1	2,5	3	7,5	5	12,5	5	12,5	6	15	5	12,5	40	100
Az ismerőseim-mel az utcán	13	32,5	1	2,5	1	2,5	5	12,5	4	10	8	20	4	10	4	10	40	100
Az üzletekben	14	35	3	7,5	4	10	5	12,5	5	12,5	3	7,5	2	5	4	10	40	100
A hivatalokban	20	50	6	15	2	5	5	12,5	2	5	0	0	1	2,5	4	10	40	100

19. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő magyar nyelvjárásban az iskolában/barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)*

A kapott válaszok alapján megállapítható, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők magyar nyelvjárásban is kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. A helyi magyar nyelvjárást *inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* (5–7. szint) használja az iskolában, ill. a munkahelyen 7 (17,5%) adatközlő, a barátokkal való kommunikációban 16 (40,0%) adatközlő, az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán 16 (40,0%) adatközlő, az üzletben 10 (25,0%) adatközlő, valamint a hivatalokban is 3 (7,5%) adatközlő. Ez utóbbi szintéren azonban lényegesen a legkevésbé gyakran. Az eredmények azt mutatják, hogy ahogy haladunk a

magán szférától a közéleti/hivatalos felé, egyre csökken a magyar nyelvjárás használata. E tekintetben szintén kivételt jelent az iskolai nyelvhasználat. Összességében azonban a nyelvjárás jelenléte a különféle kommunikációs helyzetekben a köznyelvéhez képest csak egyharmad arányú.

Más nyelv	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	17	42,5	2	5	6	15	4	10	5	12,5	3	7,5	1	2,5	2	5	40	100
Barátaimmal	21	52,5	2	5	8	20	6	15	0	0	1	2,5	0	0	2	5	40	100
Az ismerőseimmel az utcán	19	47,5	4	10	9	22,5	3	7,5	0	0	2	5	0	0	3	7,5	40	100
Az üzletekben	7	17,5	4	10	14	35	9	22,5	2	5	2	5	0	0	2	5	40	100
A hivatalokban	3	7,5	4	10	4	10	15	37,5	4	10	6	15	2	5	2	5	40	100

20. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő más nyelveken mint a magyar az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?*

Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar kérdőívet kitöltő adatközlők jóval gyakrabban használják a magyart a különféle nyelvhasználati színtereken, mint más nyelveket. Ez a körülmény nagymértékben elősegíti a magyar nyelv megmaradását a városban. Más nyelveket, mint a magyart az adatközlők főleg a hivatalokban (*inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* válasz, 5–7. szint) 12 (30,0%) adatközlő, az üzletekben 4 (10,0%) adatközlő, és legkevésbé ismerőseikkel az utcán 2 (5%) adatközlő, valamint a barátaikkal 1 (2,5%) adatközlő kommunikálva használnak. E tekintetben fordított a helyzet, mint a magyar esetében, vagyis a közéleti nyilvános színtereken, hivatalos helyeken más nyelv (a szlovák) az erőteljesebben jelen levő, a magán szféra felé haladva azonban ez erőteljesen csökkenő tendenciát mutat. 3 adatközlő baráti társaságban használja az angol, 1 adatközlő a német nyelvet.

4.2. Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők válaszai

Szlovák	soha						közép-érték		nagyon gyakran						összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	0	0	4	10	4	10	3	7,5	3	7,5	8	20	18	45	40	100
Barátaimmal	2	5	5	12,5	8	20	4	10	3	7,5	5	12,5	13	32,5	40	100
Az ismerőseimmel az utcán	3	7,5	4	10	9	22,5	4	10	3	7,5	6	15	11	27,5	40	100

Az üzletekben	2	5	7	17,5	3	7,5	1	2,5	3	7,5	8	20	16	40	40	100
A hivatalokban	2	5	6	15	4	10	1	2,5	2	5	3	7,5	22	55	40	100

21. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák köznyelven az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)*

A válaszok alapján megállapítható, hogy a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők szlovák nyelven kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. A szlovák köznyelvet természetes módon nagymértékben, *inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* (5–7. szint) használják az iskolában, ill. a munkahelyen 29 (72,5%), a barátokkal való kommunikációban 21 (52,5%), az ismerőseikkel való beszélgetésekben az utcán 20 (50,0%), az üzletben 27 (67,5%) valamint a hivatalokban is 27 (67,5%). Ez utóbbi szintéren ugyanolyan gyakran, mint az üzletekben; a leggyakrabban azonban az iskolában/munkahelyen. A nyilvános szintereken – amennyiben magyar nyelvbeli kompetenciáik ezt lehetővé teszik – vélhetően az adott kommunikációs tényezők szerint választanak nyelvet (ki a beszélgetőpartner, téma, a beszélgetés célja stb.).

Nyelvjárás	soha						közép-érték		nagyon gyakran						összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	24	60	3	7,5	4	10	3	7,5	3	7,5	3	7,5	0	0	40	100
Barátaimmal	24	60	3	7,5	3	7,5	3	7,5	4	10	3	7,5	0	0	40	100
Az ismerőseimmel az utcán	25	62,5	5	12,5	2	5	3	7,5	4	10	1	2,5	0	0	40	100
Az üzletekben	26	65	4	10	4	10	3	7,5	3	7,5	0	0	0	0	40	100
A hivatalokban	32	80	4	10	3	7,5	1	2,5	0	0	0	0	0	0	40	100

22. táblázat: *A Milyen gyakran beszél az adatközlő szlovák nyelvjárásban az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)*

A szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők szlovák nyelvjárásban szinte alig kommunikálnak a különféle nyelvhasználati szintereken. A helyi szlovák nyelvjárást *inkább gyakran, gyakran, nagyon gyakran* (5–7. szint) mindössze 7 (17,5%) adatközlő használja a barátokkal való kommunikációban, 6 (15,0%) adatközlő az iskolában/munkahelyen, 5 (12,5%) adatközlő az ismerőseivel az utcán, 3 (7,5%) adatközlő az üzletekben, és senki sem a hivatalokban.

Más nyelv	soha						közép-érték		nagyon gyakran						nem válaszolt		összesen	
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	9	%	Σ	%
Iskolában / munkahelyemen	19	47,5	3	7,5	3	7,5	1	2,5	5	12,5	6	15	3	7,5	0	0	40	100
Barátaimmal	11	27,5	5	12,5	9	22,5	2	5	3	7,5	5	12,5	5	12,5	0	0	40	100
Az ismerőseimmel az utcán	15	37,5	5	12,5	6	15	2	5	4	10	4	10	3	7,5	1	2,5	40	100
Az üzletekben	16	40	3	7,5	6	15	4	10	3	7,5	5	12,5	3	7,5	0	0	40	100
A hivatalokban	22	55	0	0	4	10	2	5	4	10	6	15	2	5	0	0	40	100

23. táblázat: *Milyen gyakran beszél az adatközlő más nyelveken, mint a szlovák az iskolában/munkahelyen, barátaival, ismerőseivel az utcán, az üzletekben, és a hivatalokban (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)*

A szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők viszonylag gyakran használnak más nyelv(ek)et, mint a szlovákot a különféle nyelvhasználati színtereken, a város kétnyelvűsége miatt elsősorban a magyart. Leggyakrabban a magyar nyelv használatát jelölték meg, ezenkívül a cseh, az angol és a német használatát is. Ez utóbbiakat főleg iskolában/munkahelyen, vagy barátaik társaságában használják. Más nyelveket, mint a szlovákot főleg az iskolában/munkahelyen 14 (35,0%) adatközlő, barátaikkal való kommunikációban 13 (32,5%), a hivatalokban 12 (30,0%), legkevésbé az ismerőseikkel az utcán 11 (27,5%) adatközlő használ.

5. Nyelvek iránti attitűdök

A különféle nyelvhasználati színtereken megjelenő nyelvváltozatok, nyelvek vizsgálata mellett a nyelvekhez való attitűdöket is vizsgáltuk adatközlőink körében. Felmérésünkben fontosnak tartottuk feltérképezni azt, hogy Dunaszerdahely kétnyelvű lakossága hogyan vélekedik a szlovák nyelvtudás jelentőségéről, e tekintetben milyenek az elvárásaik.

5.1. Magyar kérdőívet kitöltők véleménye

Válasz	Σ	%
Nem muszáj, hogy megértesse magát szlovákul	4	10
Kell, hogy megértesse magát szlovákul	7	17,5
Maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul	16	40
Társadalmi helyzetének megfelelő mértékben kell tudnia szlovákul	11	27,5
Kitűnően kell tudnia szlovákul	2	5

24. táblázat: *Mennyire kell tudnia a Szlovák Köztársaság állampolgárának az államnyelvet (magyar kérdőívet kitöltő adatközlők)?*

A magyar kérdőívet kitöltő adatközlők közül 16 (40,0%) szerint az állampolgár maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul, az adatközlők több, mint egynegyede

11 (27,5%) szerint az egyén társadalmi helyzete a legfontosabb tényező a tekintetben, hogy milyen mértékben kell tudnia szlovákul. 7 (17,5%) adatközlő szerint az állampolgár kell, hogy megértesse magát szlovákul, 4 (10,0%) adatközlő szerint nem muszáj, hogy megértesse magát szlovákul. Emellett 2 (5,0%) adatközlő vélekedett úgy, hogy kitűnően kell tudnia szlovákul.

5.2. Szlovák kérdőívet kitöltők véleménye

Válasz	Σ	%
Nem muszáj, hogy megértesse magát szlovákul	0	0
Kell, hogy megértesse magát szlovákul	14	35
Maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul	13	32,5
Társadalmi helyzetének megfelelő mértékben kell tudnia szlovákul	8	20
Kitűnően kell tudnia szlovákul	5	12,5

25. táblázat: *Mennyire kell tudnia a Szlovák Köztársaság állampolgárának az államnyelvet (szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők)?*

Az eredmények alapján megállapítható, hogy 14 (35,0%) adatközlő szerint kell, hogy megértesse magát az állampolgár szlovákul; 13 (32,5%) adatközlő szerint az állampolgár maga kell, hogy eldöntse, milyen mértékben kell tudnia szlovákul; 8 (20%) adatközlő szerint társadalmi helyzetének megfelelő mértékben kell tudnia szlovákul. 5 (12,5%) adatközlő szerint pedig kitűnően kell tudnia szlovákul.

Viszonylag jelentős eltérés van a két adatközlői csoport vélekedéseiben a tekintetben, hogy az államnyelv ismeretének kérdésében a szlovák kérdőívet kitöltők szigorúbb álláspontra helyezkedtek.

6. Kódváltás

A továbbiakban a kódváltás kérdését vizsgáljuk. Azt a kérdést tettük fel az adatközlőknek, hogy mikor és milyen okból váltanak kommunikációs nyelvet. Arra a kérdésre kerestük a válaszokat, hogy a beszélőket milyen tényezők befolyásolják a nyelvi kód megváltoztatásában a kommunikációs folyamatban, milyen okok hatására térnek át anyanyelvi kommunikációról más nyelvre és fordítva.

6.1. Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők

Beszédhelyzet/válasz	Igen	%	Nem	%	Nem válaszolt	%	Σ	%
Amikor olyan személy kapcsolódik be a beszélgetésbe, aki nem beszél az anyanyelvemen	34	85	4	10	2	5	40	100
Amikor a megfelelő kifejezés nem jut eszembe az anyanyelvemen	17	42,5	20	50	3	7,5	40	100
Amikor olyan téma van, amelyik más nyelven jobban hangzik	10	25	27	67,5	3	7,5	40	100
Amikor a társadalmi élet dolgairól van szó, amikhez jobban illik a más nyelv	9	22,5	28	70	3	7,5	40	100
Más okból	1	2,5	21	52,5	18	45	40	100
Nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre	0	0	6	15	34	85	40	100

26. táblázat: *Az anyanyelvről más kommunikációs nyelvre való áttérés okai, magyar kérdőívet kitöltő adatközlők*

A magyar kérdőívet kitöltők közül 34 adatközlő (85%) kommunikációs nyelvet vált, ha olyan személy kapcsolódik a kommunikációs folyamatba, aki nem beszél a magyar nyelvet. Az eredmény azt tükrözi, hogy az adatközlők lojálisak az olyan beszélgetőtársukkal, aki nem ismeri a magyar nyelvet, vagyis nem akarják kirekeszteni az interperszonális kommunikációból. Ez a magatartás általános társadalmi kommunikációs elvárásnak tekinthető. A megkérdezettek közül 17 (42,5%) tér át a szlovák nyelvre abban az esetben, ha a megfelelő anyanyelvi kifejezés nem jut az eszébe. (A szlovákiai magyarok kommunikációs aktusaiban nagy gyakorisággal megjelenő, a szlovákból származó különféle típusú kölcsönelemekre vö. pl. Simon 2017.) Ez a körülmény a *nyelvi hiány* jelentkezésére utal. Végül említést érdemel, hogy a magyar adatközlők közül senki nem választotta a *nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre* lehetőséggel kapcsolatban az *igen* választ, 6-an viszont a *nem* választ jelölték meg, vagyis szoktak kódot váltani. Ez utóbbi lehetőség esetében igen nagy a nem válaszolók aránya 34 (85%).

6.2. Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők

Beszédhelyzet/válasz	Igen	%	Nem	%	Nem válaszolt	%	Σ	%
Amikor olyan személy kapcsolódik be a beszélgetésbe, aki nem beszél az anyanyelvemen	31	77,5	9	22,5	0	0	40	100
Amikor a megfelelő kifejezés nem jut eszembe az anyanyelvemen	25	62,5	15	37,5	0	0	40	100
Amikor olyan téma van, amelyik más nyelven jobban hangzik	20	50	20	50	0	0	40	100
Amikor a társadalmi élet dolgairól van szó, amikhez jobban illik a más nyelv	20	50	20	50	0	0	40	100
Más okból	2	5	18	45	20	50	40	100
Nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre	0	0	9	22,5	31	77,5	40	100

27. táblázat: Az anyanyelvről más kommunikációs nyelvre való áttérés okai, szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők

Magyarázat: A *más okból* válasz esetében 1-1 adatközlő válasza: ha szükséges a kódváltás, ösztönösen angolra vált.

A szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők hasonlóan vélekedtek, mint a magyar nyelvű kérdőívet kitöltők. Leginkább szintén abban a helyzetben váltanak kódot, ha olyan személy kapcsolódik be a kommunikációs folyamatba, aki nem érti a társalgás nyelvét, a szlovákok 31 (77,5%). Eltérés van viszont a két csoport között a tekintetben, hogy a szlovák nyelvű kérdőívet kitöltők jóval kisebb arányban 25 (62,5%) váltanak kódot amiatt, hogy nem jut az eszükbe a megfelelő kifejezés a beszéd folyamatban. A „szlovák” adatközlők közül szintén senki nem választotta a *nem szoktam áttérni az anyanyelvemről más nyelvre* lehetőséggel kapcsolatban a „nem” választ, vagyis szintén szoktak kódot váltani, sőt, gyakrabban, mint a másik csoportbeliek 9 (22,5%) adatközlő. Ez utóbbi lehetőség esetében – a másik csoporthoz hasonlóan – szintén igen nagy a nem válaszolók aránya 31 (77,5%).

A két fentebbi táblázatból kiderül, hogy a magyar kérdőívet kitöltők gyakrabban térnek át a más nyelvre, ha olyan személy kapcsolódik be a beszélgetésbe, aki nem beszél az

adatközlő anyanyelvén. A szlovák kérdőívet kitöltők esetében ez ritkábban fordul elő. Az *amikor a megfelelő kifejezés nem jut az eszembe* választ viszont a szlovák adatközlők választották gyakrabban.

7. Anyanyelvhasználat és nemzeti identitás

A továbbiakban azt vizsgáljuk, hogy az adatközlők szerint az anyanyelv használata mennyire erőteljesen befolyásolja a nemzeti identitás megtartását néhány kiemelten fontos nyelvhasználati szintén, a családban, az iskolában és a közéletben.

7.1. Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők véleménye

Szi- nté	Egyáltalán nem										Középtérték						Nagyon fontos					
	0	%	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	8	%	9	%	10	%
Csa- lád	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7,5	8	20	29	72,5	
Iskola / munkahely	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	1	2,5	2	5	2	5	4	10	3	7,5	27	67,5
Köz- élet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	3	7,5	4	10	3	7,5	4	10	25	62,5

28. táblázat: Az anyanyelv használata mennyire erőteljesen befolyásolja a nemzeti identitás megtartását a családban, az iskolában és a közéletben (magyar kérdőívet kitöltők)

A kapott válaszok alapján a magyar anyanyelv használatának a nemzeti identitás megőrzése szempontjából a legnagyobb jelentősége, *inkább fontos, fontos, nagyon fontos* (8–10. szint) a családban van 40 (100%). Emellett nagy jelentőséget tulajdonítanak a válaszadók az iskolai 34 (85,0%) és a közéleti nyelvhasználatnak is 32 (80,0%).

7.2. Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők véleménye

Szi- nté	Egyáltalán nem										Középtérték						Nagyon fontos					
	0	%	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%	8	%	9	%	10	%
Csa- lád	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	2	5	3	7,5	7	17,5	7	17,5	20	50
Iskola / munkahely	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,5	4	10	4	10	7	17,5	6	15	6	15	12	30
Köz- élet	0	0	0	0	0	0	2	5	1	2,5	4	10	4	10	7	17,5	4	10	5	12,5	13	32,5

29. táblázat: Az anyanyelv használata mennyire erőteljesen befolyásolja a nemzeti identitás megtartását a családban, az iskolában és a közéletben (szlovák kérdőívet kitöltők)

A szlovák kérdőívet kitöltők körében is a családi nyelvhasználatnak van a legnagyobb szerepe (8–10. szint) a nemzeti identitás megtartásában 34 (85,0%), ám az itt tapasztalható érték jóval kisebb, mint a magyar kérdőívet kitöltők esetében. A második helyre az adatközlők az iskolai nyelvhasználatot tették 24 (60,0%), a közéleti nyelvhasználat pedig ennél valamivel kisebb 22 (55,0%) értéket mutat.

8. Idegen nyelvek hatása

Adatközlői csoport	egyáltalán nem						nem tudja		határozottan igen					
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%	7	%
Magyar kérdőívet kitöltő adatközlők	3	7,5	3	7,5	2	5	2	5	7	17,5	16	40	7	17,5
Szlovák kérdőívet kitöltő adatközlők	10	25	6	15	13	32,5	3	7,5	5	12,5	3	7,5	0	0

30. táblázat: *Van-e ok aggodalomra az idegen nyelvi hatás, a magyar/szlovák nyelv jellegzetességeinek elvesztése miatt?*

A magyar kérdőívet kitöltő adatközlők közül 8 (20,0%) úgy gondolja, hogy nincs ok aggódni a magyar nyelv jellegzetességeinek elvesztése miatt; *inkább nem, nem, egyáltalán nem válaszok* (1–3. szint). 30 adatközlő (75,0%) viszont úgy gondolja, hogy van ok az aggodalomra; *inkább igen, igen, határozottan igen válaszok* (5–7. szint). A szlovák adatközlők közül 29 (72,5%), nem aggódik (1–3. szint), 8 (20,0%) adatközlő viszont igen (5–7. szint). A „magyar” adatközlők sokkal jobban aggódnak a magyar nyelv jellegzetességeinek elvesztése miatt, mint a „szlovák” adatközlők ugyanez miatt, a szlovák nyelvvel kapcsolatban. Ugyanakkor mindkét nyelvet folyamatosan érik új idegen nyelvi hatások, amelyeknek természetes következményei az interferenciajelenségek és a kölcsönelemek megjelenése a nyelvekben.

9. Kisebbségi nyelvekkel kapcsolatos attitűdök Szlovákiában

Válasz	Magyar kérdőíven válaszolók	%	Szlovák kérdőíven válaszolók	%
Nagyon kedvezőtlen	1	2,5	0	0
Kedvezőtlen	4	10	0	0
Inkább kedvezőtlen	2	5	0	0
Nem tudom megítélni	1	2,5	6	15
Inkább gazdagító	6	15	16	40
Gazdagító	11	27,5	10	25
Nagyon gazdagító	15	37,5	8	20
Összesen	40	100	40	100

31. táblázat: *Hogyan ítéli meg azt a körülményt, hogy Szlovákiában a többségi (szlovák) nyelven kívül több nyelv is használatos?*

A „magyar” adatközlők közül 1 (2,5%), a „szlovákok” közül 6 (15,0%) nem tudta megítélni, hogy kedvező, vagy inkább kedvezőtlen körülmény az, hogy az államnyelven kívül egyéb kisebbségi nyelvek is használatosak Szlovákiában (vö. Simon 2001). 6 (15,0%) magyar kérdőívet kitöltő adatközlő és 16 (40%) szlovák kérdőívet kitöltő adatközlő úgy vélekedett, hogy inkább gazdagító. A „magyar” csoportból 15 (37,5%) és a „szlovák” csoportból 8 (20,0%) nagyon gazdagítónak gondolja. Összességében a „magyar” adatközlők túlnyomó többsége 32 (80,0%) általában gazdagítónak találta, a „szlovák” adatközlők közül pedig 34 (85,0%). Lényeges különbség van viszont a tekintetben a két csoport között, hogy általában *inkább kedvezőtlen, kedvezőtlen, nagyon kedvezőtlen* körülménynek tartja a többnyelvűséget a „magyar” csoportból 7 (17,5%) adatközlő, a „szlovák” csoportból viszont 0 (0,0%).

ÖSSZEGZÉS

Dolgozatunk célja az volt, hogy feltérképezzük a szlovákiai Dunaszerdahely város kétnyelvűségét. Az alábbiakban összegezzük néhány fontosabb tanulságot. Kutatásunk módszere a kérdőíves vizsgálat volt, ugyanakkor felmérésünk nem tekinthető reprezentatívnak.

A felmérés során különféle, elsősorban a nyelvhasználatot érintő kérdéseket vizsgáltunk, egyebek mellett azt, hogy az adatközlők milyen nyelvváltozatokon (köznyelv, nyelvjárást), ill. nyelveken (magyar, szlovák, egyéb) kommunikálnak az egyes nyelvhasználati szinteken, milyenek az attitűdjeik a nyelvekhez, ill. milyen mértékben van jelen a hétköznapi kommunikációban a magán- és a közéletben a magyar mint kisebbségi nyelv és a szlovák mint államnyelv. Ezenkívül egyéb, az adatközlők attitűdjeivel kapcsolatos kérdéseket is vizsgáltunk (vö. Simon 2020).

Vizsgálatunkban feltételeztük annak a ténytudásnak az érvényességét, amely a szlovákiai magyarok körében általánosan jellemző, hogy eltérés van az anyanyelv és nemzetiség megvallása tekintetében a dunaszerdahelyi adatközlők körében is, vagyis e két kategória nem fedí egymást teljesen. A véletlenszerű mintavétel során azonban ez nem nyert igazolást. A teljes mintából – 80 adatközlőből 55 (68,8%) adatközlő magyar anyanyelvű, 25 (31,3%) pedig szlovák. Ezek az adatok megegyeznek a nemzetiség megvallására vonatkozó adatokkal, vagyis 55 adatközlő magyar nemzetiségűnek, 25 szlováknak vallotta magát.

Az a körülmény, hogy magyar nemzetiségű és anyanyelvű adatközlők szlovák kérdőívet is választottak kitöltésre, arra enged következtetni, hogy sokuknak fejlettebbek a szlovák nyelvi kompetenciáik. Ennek hátterében pedig az állhat, hogy kétnyelvű családban és/vagy szlovák tannyelvű oktatásban szocializálódtak, és egy részük vélhetően a nyelvváltás folyamatában van. A szlovák nyelvű kérdőívet kitöltő adatközlők közül 15 (37,5%), a teljes alcsoportot képező 40-ből (100%), magyar nemzetiségűnek és anyanyelvűnek vallotta magát, és csupán 25 (62,5%) adatközlő szlováknak.

A magyar kérdőívet kitöltők túlnyomó többsége a magyar köznyelvet és a helyi nyelvjárást használja a családban és a közösségi kommunikációban is. Ami a szlovák nyelvű kérdőíveket kitöltők adatait illeti; családi és közéleti kommunikációjukban is a szlovák köznyelvet használják. Emellett a helyi szlovák nyelvjárás csak elenyészően kis mértékben jelenik meg a családi nyelvhasználatukban.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- [1] BAUKO János 2015. Kétnyelvűség és névszemiotikai tájkép. Kisebbségi névtörvények és vizuális tulajdonnév-használat Szlovákiában. *Névtani Értesítő* 37: 179–194.
- [2] BÓDI Zoltán – FERENCZI Gábor – PÁL Helén (szerk.) 2019. *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet kiadványai 9. Budapest, 2019. 7–549. ISBN 978-615-6117-06-09
- [3] CZÍMER Gábor 2022a. Népszámlálás: Damoklész kardja lebeg Szenc és Vágsellye felett. *Új Szó*, 2022. január 25., 3. old.
- [4] CZÍMER Gábor 2022b. 422 ezer magyar + további 34 ezer. *Új Szó*, 2022. január 21., 3. old.
- [5] FAZEKAS József – HUNČÍK Péter (szerk.) 2004. *Magyarok Szlovákiában (1989–2004)* I. kötet. Somorja–Dunaszerdahely: Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó. ISBN 80-8062-2353
- [6] GYURGYÍK László 2014. *A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai 1989-től 2011-ig*. Különös tekintettel a 2001-től napjainkig tartó időszakra. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja.
- [7] GYURGYÍK László 2011. *Demografický vývoj maďarskej menšinovej komunity na Slovensku v 20. storočí*. Príčiny a dôsledky úbytku populácie. FÓRUM Spoločenskovedná revue, Šamorín, 75–90.
- [8] GYURGYÍK László 2004. *Asszimilációs folyamatok a szlovákiai magyarság körében*. Kalligram Könyvkiadó (Mercurius Könyvek), Pozsony.
- [9] KONTRA Miklós 2006. A magyarországi magyar nyelvhasználat variabilitásáról. In: Kiefer Ferenc–Siptár Péter (szerk.), *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 577–594.
- [10] LAMPL Zsuzsanna 2011. A szlovákiai magyarok családi és nyilvános nyelvhasználat 2011-ben. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 13/3: 3–20.
- [11] LANSTYÁK István 2018. *Nyelvalakítás és nyelvi problémák*. Fórum Kisebbségkutató Intézet–Gamma Nyelvi Iroda, Somorja.
- [12] LANSTYÁK István, 2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*. Osiris Kiadó–Kalligram Kiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely, Budapest–Pozsony.
- [13] MISAD Katalin 2019. *Nyelvhasználat kétnyelvű környezetben*. Fórum Kisebbségkutató Intézet–Gamma Nyelvi Iroda, Somorja.
- [14] MRVA Marianna–SZILVASSY Tímea 2011. Kétnyelvűség a dél-szlovákiai településeken. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 13/1: 37–58.
- [15] N. N. 2000. *Fragmenty mesta Nové Zámky*. MEA. 9–223.
- [16] SIMON Szabolcs 2017. Nyelvi változók a szlovákiai magyar nyelvváltozatokban. In: Misad Katalin (szerk.): *Kétnyelvűség térben és időben*. Szenczi Molnár Albert Egyesület, Pozsony. 106–126.
- [17] SIMON Szabolcs 2001. A szlovákiai kisebbségek nyelvi jogai: elmélet és gyakorlat. Szlovákiai magyarok és nyelvtörvények. Kontra Miklós és Hattyár Helga (szerk.), *Magyarok és nyelvtörvények*. Az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus „Magyarok és nyelvtörvények” c. szimpóziumának tanulmányai. Budapest: Teleki László Alapítvány. 25–52.
- [18] SIMON Szabolcs 2020. Kétnyelvűség, nyelvi tájkép a szlovákiai Komárom városában. *Hungarológiai Közlemények* 3: 13–30. Bölcsészettudományi Kar, Újvidék.
- [19] SZABÓMIHÁLY Gizella – LANSTYÁK István (szerk.) 2011. *Magyarok Szlovákiában*. VII. kötet. Nyelv. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja.

- [20] SZARKA László 2009. A szlovák és a magyar nyelv státusa a Dél-Szlovákiai kétnyelvűség gyakorlatában. In: *Magyar Tudomány* 2009/11: 1335–1343.
- [21] TOLCSVAI Nagy Gábor 2016. Folyamatos sztenderdizáció: jelen idejű magyar alakulástörténet. In: Kozmács István és Vančo Ildikó (szerk.), *Sztenderd – nem sztenderd. Variációk egy nyelv változataira. Válogatás a 18. Élőnyelvi Konferencia – Nyitra, 2014. szeptember 18–20. – előadásaiból.* Antológia Kiadó, Lakitelek. 29–42.
- [22] TÓTH Sándor János 2020. The impact of Hungarian on Slovak language use in bilingual milieu. In: *Yearbook of Finno-Ugric Studies / Ежегодник финно-угорских исследований* Vol. 14. (2020) No. 2. p. 227–235. <https://doi.org/10.35634/2224-9443-2020-14-2-227-235>
- [23] TÓTH Sándor János 2019. The dominant language of bilingual speakers in South Slovakia. In: *Berliner Beiträge zur Hungarologie* Vol. 20. (2019) p. 25–39.
- [24] TRUDGILL, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába.* JGYTF Kiadó, Szeged.
- [25] VARGA Csilla 2017. A szlovákiai kisebbségek helyzete napjainkban. *REGIO. Kisebbség Kultúra Politika Társadalom*, évf. 25. szám 1, 2017. 188–194.
- [26] VASS Ágnes 2013. A kisebbségi nyelvhasználat helyzete Szlovákiában. *LÉTÜNK* 2013/különszám, 72–91. MTA, Kisebbségkutató Intézet, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

Internetes forrás :

[Dunaszerdahely – Wikipédia \(wikipedia.org\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Dunaszerdahely)